

УДК 338.51:[338.43:635]

Л. О. Бойко,

к. с.-г. н., доцент кафедри економіки та фінансів,

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3699-6906

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.7—8.46

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ ТА ОГЛЯД РИНКУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР "БОРЩОВОГО НАБОРУ"

L. Boiko,

PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department

of Economics and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University, Kherson, Ukraine

THE PRICE SITUATION AND EXAMINATION OF THE MARKET OF VEGETABLE CROPS OF "BORSHCH SET"

Овочівництво є ефективною високоприбутковою та конкурентоспроможною галуззю агробізнесу і в останні роки досить швидкими темпами нарощує експортний потенціал, але разом з тим зростає імпорт свіжої овочевої продукції. Площа посіву та обсяги виробництва овочевих культур суттєво не змінюються, продукція значною мірою реалізується на внутрішньому ринку, тому менш залежна від коливань цін та зовнішніх умов. В агровиробництві основними овочевими культурами відкритого ґрунту є традиційно овочі "борщового набору": капуста, помідори, морква і буряк столовий та цибуля.

У статті розглянуто виробництво овочевих культур "борщового набору" у господарствах усіх категорій, підприємствах та господарствах населення. Досліджено ціни овочевої продукції на найбільших продовольчих ринках "Столичний", "Шувар", "Нежданний". Наголошено на основних причинах низького експорту овочевих культур та збільшення імпортової продукції.

Vegetable farming is an effective highly productive and competitive agribusiness industry. In recent years it has been rapidly increasing export potential, at the same time import of fresh vegetables is rising. The sowing area and volumes of production of vegetable crops do not change considerably, products are mainly sold in the national market, therefore the industry is less dependent on price fluctuations and external conditions. The main factors in a vegetable market are the price which is based on demand and supply; seasonal character of production; the market provision; the number of producers and also product quality. In agricultural production the main garden vegetables are traditional vegetables of "borshch set": cabbage, tomatoes, carrot, beetroot and onion.

The purpose of the paper is to investigate the modern tendencies in the development of vegetable farming, to examine the price situation and the specificity of the market of vegetable crops of "borshch set" in Ukraine.

The paper looks at growing vegetable crops of "borshch set" in all categories of enterprises and farms. It investigates the prices of products in the largest food markets "Stolychnyi", "Shuvar" and "Nezhdanniyi". The study emphasizes the main causes of low export of vegetable crops and an increase in import products.

The Ukrainian market of vegetable products is integrating into the global space. It becomes more difficult to export the national vegetables, competition is increasing in the global market, phytosanitary regulations are extremely harsh in the countries of Europe. Therefore, the national producers should change their approach to commodity production. It must be systemic work aimed at applying modern adaptive technologies, using high-quality seeds, investing into processing enterprises, constructing greenhouses and vegetable storehouses for product storage using advanced technologies and marketing. It is also necessary to implement government support of the national producers, to return to a preferential tax regime of VAT and using quotas and restrictions for imported greenhouse vegetables. Such measures will allow the national vegetable farming to be competitive in the global vegetable market.

Ключові слова: овочі відкритого ґрунту, "борщовий набір", продовольчі ринки, експорт, імпорт, овочесховища, стандарти.

Key words: garden vegetable, "borshch set", food markets, export, import, ovocshovnytsya, standards.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з основних галузей аграрного сектору економіки є овочівництво, яке останніми роками в Україні розвивається досить швидкими темпами. Серед позитивних сторін вирощу-

вання овочів є погодні та кліматичні умови, родючі землі, відносно дешева робоча сила, широкі споживчий ринок та здебільшого високі ціни на вирощену продукцію навіть у період сезону збирання врожаю. Галузь овочівництва

в основному зорієнтована на забезпечення внутрішнього продовольчого ринку та менш залежна від іноземних товарів.

В агровиробництві основними овочевими культурами відкритого ґрунту є традиційно овочі "борщового набору": капуста, помідори, морква і буряк столовий та цибуля. Загалом агробізнес в овочівництві є досить високоприбутковим напрямом діяльності, що дає змогу швидко окупити інвестиції та забезпечити продовольчу безпеку. Основними чинниками на ринку овочів є ціна, що базується на основі попиту та пропозиції; сезонність виробництва; насиченість ринку; кількість виробників, а також якість продукції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивченням питань формування та функціонування ринку овочевої продукції займалися ряд вітчизняних вчених, зокрема, Логоша Р.В. [1] розглядає сучасний стан ринку овочів у процесі трансформації економічної системи з урахуванням регіональних особливостей і тенденцій. У статті Андрусак В. Андрусак Н. [2] розглянуто основні проблеми ефективного функціонування галузі овочівництва в аспекті економічної безпеки України та шляхи їх вирішення.

У роботі Токаревої В., Солохи Д. [3] представлено основні фактори впливу на формування й розвиток ринку екологічно чистої продукції у ринковому середовищі України, проведено аналіз їх впливу на ринок. Яцишина Л.К. [4] аналізує стан ринку овочів і фруктів в Україні, норми споживання цієї продукції, які на сьогодні, за даними Державного комітету статистики, є меншими, ніж рекомендовані Міністерством охорони здоров'я України.

Безуглю А.С. [5] здійснено маркетинговий аналіз стану та особливостей плодоовочевого ринку України. Досліджено та визначено ключову проблему в розвитку виробництва плодоовочевої продукції, проблематику ринку продуктів переробки плодоовочевої сировини. Галат Л.М. [6] наголошує, що для ринку овочевої продукції характерна складність та сегментованість через велику різноманітність овочів, які відрізняються термінами та особливостями вирощування, територіальним розміщенням виробництва, способами використанням і зберігання. Однією з важливих особливостей галузі овочівництва є та, що переважна більшість овочів -85% виробляються у господарствах населення.

Могильною О.М. та іншими авторами [7] викладено загальну стратегію і пріоритетні напрями наукового забезпечення виробництва

малопоширених видів овочів на перспективу. Рудь В.П. [8] у своєму дослідженні характеризує загальну стратегію та пріоритети інституційної підтримки органічного овочівництва в перспективі. Автором встановлено, що інституціональні аспекти органічної овочевої продукції характеризують наявну модель розвитку ринкового механізму як організаційно не ефективну.

Аверчевою Н.О. Крикуноюю В.М. [9] досліджено динаміку і структуру виробництва овочів за категоріями виробників та видами продукції, що дозволило виявити основні тренди і фактори впливу на обсяги пропозиції овочевої продукції на ринку. Бойко Л.О. [10—12] акцентовано увагу на необхідності впровадження заходів зі зміни існуючої стратегії розвитку овочевої галузі, орієнтованою на підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок інтенсифікації виробництва та переробки, щоб максимально використовувати весь вирощений врожай з доданою вартістю.

У наукових роботах Бойко В.О. [13—16], Квілінського О., Місюка М.В. [16], Танклевської Н.С., Петренко В.С., Карнаушенка А.С. [17] висвітлені питання необхідності підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та удосконалення функціонування ринків збуту. Водночас виникають питання пов'язані ціновою ситуацією та розвитком ринку овочевих культур, які потребують розгляду та дослідження.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є аналіз сучасних тенденцій розвитку галузі овочівництва, дослідження цінової ситуації та особливості ринку овочевих культур "борщового набору" в Україні.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний стан розвитку галузі овочівництва характеризується сталим зростанням обсягів виробництва та значним підвищенням урожайності за рахунок впровадження адаптивних технологій, сучасної техніки, добрив, засобів захисту рослин та більш якісного насіння. У 2019 р. загальний обсяг виробництва усіх видів овочів наблизився до 10 млн тонн (табл.1), що робить цю галузь однією з найбільш ефективних з точки зору інтенсивного використання земельних ресурсів.

Плодоовочевий бізнес в Україні в основному представлений малими та середніми фермерськими господарствами, або домогосподарствами, які характеризуються невеликими об-

сягами виробництва та реалізації. Попри високу трудомісткість виробництва, на сьогодні майже 92,5% усіх посівних площ зайнятих під овочівництвом відкритого ґрунту, зосереджено у господарствах населення, тоді як частка підприємств під ними становить лише 7,5%. Але позитивні тенденції виробництва овочів у малих формах господарювання можуть загальмуватись через відсутність каналів реалізації цієї продукції та обмеженою кількістю сховищ для її тривалого зберігання. Саме тому близько 80% плодоовочевої продукції в Україні збувають через базари та місця стихійної торгівлі. Ті ж 20%, які реалізуються через супермаркети, зазвичай виробляються середніми підприємствами, які можуть забезпечити безперебійне постачання та відповідність продукції необхідним стандартам. У перспективі великотоварне виробництво збільшуватиме свою частку в загальних обсягах вирощеної продукції [19].

У Європі вже переконалися, що дрібнотоварні господарства мають перспективи для розвитку, лише об'єднавшись у сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи з маркетинговими та юридичними службами, які мають усі можливості для захисту своїх інтересів і вирішення наболілих проблем. В Україні останнім часом також з'являються подібні об'єднання. На Херсонщині, наприклад, уже функціонує Асоціація сільгоспвиробників Таврії, фахівці якої вивчають й аналізують плани і можливості та діяльність сільських господарств, щоб уникнути перевиробництва одних видів продукції і дефіциту інших. Тому великі врожаї перестають бути самоціллю для українських овочівників. Щоб міцно вкорінитися на вітчизняному ринку та відвойовувати зарубіжні, доведеться не просто збільшувати площі під овочеві культури, а й опанувати нові стандарти самої культури овочівництва, спираючись не лише на давні традиції, а й враховуючи високі вимоги сучасного споживача [20].

Дослідження функцій попиту на овочі показує, що існує достатній зв'язок між споживанням овочів і доходами населення, коефіцієнт еластичності показує, що у разі зростання середньомісячної заробітної плати на 1% споживання цього продукту зростає на 1,43%. Майже всі овочі "борщового набору" із січня

Таблиця 1. Виробництво овочів "борщового набору" у 2019 р.

		Культури овочеві	Капуста	Помідори	Цибуля	Морква	Буряк столовий
Господарства усіх категорій	Площа посівна, тис. га	452,3	67,3	72,9	53,9	43,0	38,8
	Обсяг виробництва, тис. ц	96897,3	17531,7	22277,3	9976,4	8694,3	8558,1
	Урожайність, ц/га	214,1	260,7	304,5	184,5	201,3	218,0
Підприємства	Площа посівна, тис. га	33,9	3,7	9,7	4,2	3,1	1,7
	Обсяг виробництва, тис. ц	14162,6	1422,2	7566,8	1614,5	1293,3	674,9
	Урожайність, ц/га	415,6	387,0	772,3	363,6	400,8	326,9
Господарства населення	Площа посівна, тис. га	418,4	63,6	63,2	49,7	39,4	37,1
	Обсяг виробництва, тис. ц	82734,7	16109,5	14710,5	8361,9	7401,0	7883,2
	Урожайність, ц/га	197,7	253,4	232,2	168,5	185,2	212,0

Джерело: за даними Державної служби статистики України [18].

Таблиця 2. Ціни на овочеву продукцію "борщового набору" (грн за кг), лютий 2021 р.

	Ринок «Столичний»	Ринок «Шувар»	Ринок «Нежданный»
Капуста білокачанна	4,00	4,20	3,50
Цибуля ріпчаста	3,80	4,00	3,75
Буряк столовий	4,50	4,80	4,50
Морква	5,50	4,00	4,75
Картопля	9,00	8,50	9,50

Джерело: [21].

2020 р. по січень 2021 р. подешевшали: зокрема картопля — на 15,2%, ріпчаста цибуля — на 38,5%; буряк — на 1,4%; капуста — на 14,9%. Лише морква за вказаний період подорожчала на 3,1% (табл. 2).

Фермери продають майже всі складові "борщового набору" за найнижчими цінами за останні 3 роки. Для покупців це безперечно плюс, особливо, якщо згадати, що рік тому в цей час картопля коштувала по 10—12 грн/кг, а сьогодні — від 5,5 грн/кг. Проте якщо такі низькі ціни будуть зберігатись, то наступного року можемо отримати протилежний ефект.

Через низьку ціну на отриманий врожай аграрії вимушені будуть зменшити посівні площі овочів у наступному сезоні. А це може привести до зменшення валового збору, підвищення ціни та ймовірна поява імпорту [22].

Відіграє свою роль у цьому процесі і брак ефективного планування, загалом овочі є дуже ризикованою категорією культур. Для належного задоволення потреб ринку ризик перевиробництва несе не менше загроз ніж ризик недовиробництва. Щодо одноосібних господарників, то переважна їх більшість взагалі не замислюється над тим, як сформувати товарні партії продукції, тоді як у країнах Євросоюзу виробництво овочів чітко планують і прогнозують. Наприклад, у Гол-

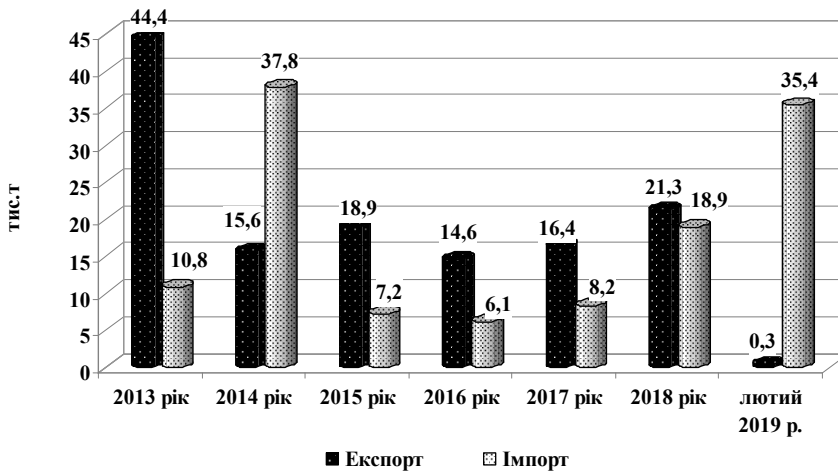

Рис. 1. Експорт — імпорт цибулі, тис. т

Джерело: [23].

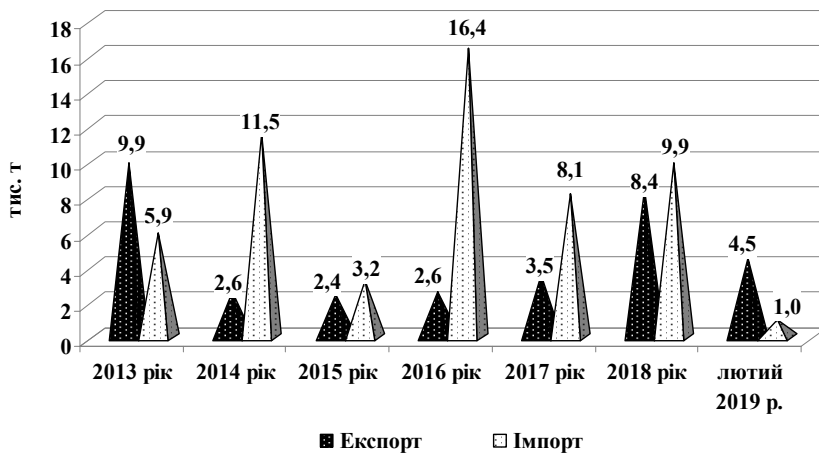

Рис. 2. Експорт — імпорт капусти, тис. т

Джерело: [23].

ландії фермер перебуває під постійним контролем і він не має права висадити жодного зайвого куща городини. Таким чином сільгоспвиробники утримують ціни на свою продукцію, що дає змогу їм працювати з прибутком [23].

Україна щороку нарощує свою зовнішньоекономічну спроможність на ринку овочів, вона є одним із найбільших виробників овочів і фруктів у Східній Європі, але одночасно ринок наповнюється імпортною овочевою продукцією. У 2016 році Україна імпортувала свіжих овочів і фруктів на 443 млн євро, у 2019 р. — уже на 550 млн, а експортувала відповідно на 38 млн і 65 млн. Торговельний дефіцит при цьому збільшився з 405 млн до 485 млн євро. У 2020 р. експорт свіжих овочів упав з 65 тис. тонн до 55 тис. тонн. Збільшилися лише продажі цибулі (з 14 до 20 тис. тонн). Імпорт овочів зріс з 89 тис. до 120 тис. тонн. У топ-трійку товарних позицій входять томати, цибуля та огірки [24].

Дослідження ринку овочівництва свідчить про те, що більша частина овочів виробляється

для споживання на внутрішні ринки, а на міжнародному ринку продається лише до 5% світового виробництва продукту. На рисунку 1 представлена динаміка експорту-імпорту цибулі в Україні за 2013—2019 рр. Найвищі обсяги експорту цього товару, завдяки рекордному врожаю та невисоким цінам, відмічено у 2013 р. (44,4 тис. т). У 2014 р. виробники значно зменшили посівні площі культури, також додалися аномальні погодні умови, які знизили врожайність цибулі і це призвело до імпорту продукції в обсязі 37,8 тис. т. Аналогічна ситуація спостерігалась і у 2019 р. коли за перші два місяці в Україну було завезено 35,4 тис. т цибулі — більше, ніж в Німеччину, традиційного імпортера цього овочу. Основними постачальниками цибулі до України були Узбекистан і Казахстан, на які припало 86% всього імпорту.

Встановлено, що останні два маркетингових роки ціни на цибулю трималися на високому рівні, зазвичай вони коливаються через сезон, але 2019/2020 МР — зберігалися високими. У 2019 р. аграрії наростили площі під цибулею, також зайшли на ринок і зацікавились кон'юнктурою нові виробники. Ці фактори разом призвели до збільшення площ посіву, з використанням якісного насінневого матеріалу. У результаті 2019 р. виробники отримали найвищий урожай цибулі за останні п'ять сезонів. Це призвело до тимчасового зниження цін: до 1 березня 2020 р. трималася ціна близько 6 грн/кг. Зокрема, відновленню цін допомогла інформація в ЗМІ про користь цибулі для профілактики різних захворювань та можливого захисту від вірусів на тлі пандемії COVID-19.

Співвідношення імпорту до експорту іншого овочу "борщового набору" — капусти за період з 2013—2019 рр. відображено на рисунку 2. З 2014 р. імпорт цього овочу переважає над експортом. У 2015 р. Україна вперше почала імпортувати овочі "борщового набору". Експерти стверджують, що така необхідність виникла у зв'язку з падінням в Україні врожайності найпопулярніших овочів на 10—13% в залежності від культури, а також площ під ними — приблизно на 5%.

На вирощуванні капусти виробник за один сезон може сильно як виграти, так і програти. Сезон 2019 р. завдав удару виробникам через низькі ціни, особливо в кінці сезону. Тому у 2020 р. аграрії не збільшували площі під цією культурою, гуртові осінні закупівельні ціни на капусту останні чотири роки утримуються на рівні не нижче 5 грн/кг.

Коренеплоди з "борщового набору", такі як буряк та морква, самі нецікаві для експорту культури. Тому з 2015 р. імпорт переважає над експортом (рис. 3). У 2016 р. найбільш суттєво зріс імпорт моркви та столового буряка — у 34 рази — до 5,8 тис. т з 169 т роком раніше. У 4 рази збільшився обсяг ввезеної картоплі, до 2,1 тис. т з 513 т, майже вдвічі — капусти, до 1,1 тис. т з 584 т, і на чверть — цибулі, до 2,2 тис. т з 1,8 тис. т. Водночас вартість "борщового набору" на кінець першого кварталу 2016 р. порівняно з аналогічним періодом 2015 р. зростає майже в півтора рази — до 43,68 грн з 29,48 грн [25].

2019/2020 рр. МР став для виробників моркви та столових буряків розчаруванням через низькі ціни на цей товар. Основна причина низького цінового тренда в сегменті коренеплодів це збільшення обсягів пропозиції на ринку на тлі стриманого попиту. Зазвичай впродовж березня-квітня в українських наявних сховищах вже вичерпуються запаси продукції високої якості для формування значних оптових партій. У 2020 р. навіть на кінець весни в овочесховищах зберігалось чимало високотоварної продукції, ціна на яку не перевищувала 5 грн/кг. До столового буряку професійні виробники виявляють менший інтерес, бо це продукт внутрішнього українського ринку, який тримається на кулінарній традиції і на зовнішній ринок не постачається.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Український ринок плодоовочевої продукції інтегрується у міжнародний простір. Експортувати вітчизняні овочі дедалі складніше, конкуренція на світовому ринку посилюється, фітосанітарні норми у країнах Європи надто жорсткі. Тому вітчизняним виробникам необхідно змінювати підхід до виробництва товарного продукту. Це повинна бути системна робота у напрямі сучасних адаптивних технологій, використанні якісного насінневого мате-

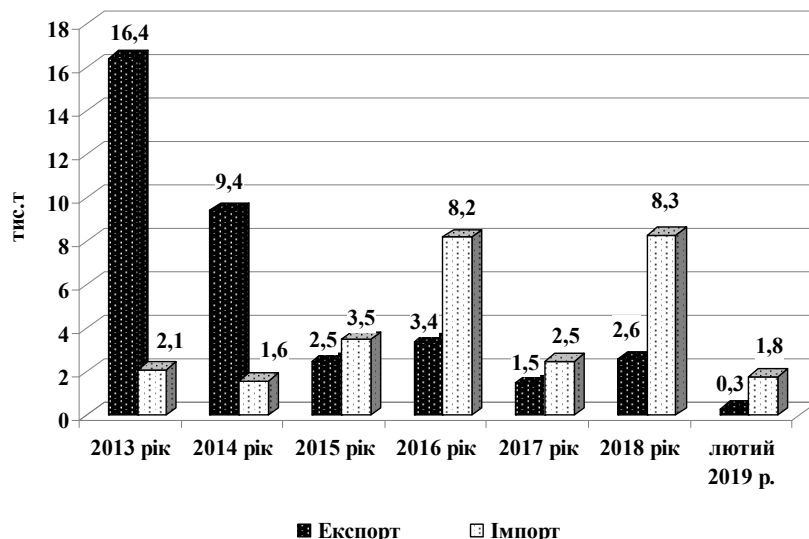

Рис. 3. Експорт — імпорт моркви та столових буряків, тис. т

Джерело: [23].

ріалу, інвестуванні коштів у підприємства до роботи, будівництво теплиць за новітніми технологіями, овочесховищ для зберігання продукції та її маркетинг. Також впровадження державної підтримки вітчизняних виробників, повернення пільгового режиму оподаткування ПДВ і введення квот та обмежень на імпорт тепличних овочів. Такі заходи будуть сприяти вітчизняному овочівництві бути конкурентоспроможними на світовому овочевому ринку.

Література:

1. Логоша Р.В. Трансформації ринку овочів в Україні. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. Вип. 3 (8). С. 55—67.
2. Андрусак В., Андрусак Н. Основні проблеми ефективного функціонування галузі овочівництва в аспекті економічної безпеки. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. Вип. 38. Ч. 1. 2014. С. 97—102.
3. Токарева В. & Солоха Д. (2021). Факторний аналіз державного управління розвитком ринку екологічно чистої продукції в Україні, Scientific Collection "InterConf", (41): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference "Scientific Horizon in The Context of Social Crises" (February 6—8, 2021) at Tokyo, Japan. С. 158—167. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8614>
4. Яцишина Л.К. Дослідження ринку овочів і фруктів в Україні. Економіка та держава. 2019. № 2. С. 105—109. doi: 10.32702/2306-6806.2019.2.105
5. Безугла Л.С. (2020). Маркетинговий аналіз плодоовочевого ринку в контексті виробництва біологічно цінних харчових про-

дуктів. Економічний простір, (154), 31—35. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-5>

6. Галат Л.М. Особливості ринку свіжих овочів в Україні. Агросвіт. 2019. № 11. С. 35—44. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.11.35

7. Могильна О.М., Рудь В.П., Хареба О.В., Горова Т.К., Куц О.В., Терьохіна Л.А., Сидора В.В. Пріоритетні напрями наукового забезпечення виробництва малопоширених видів овочевих рослин в Україні. Овочівництво і баштанництво. Випуск 64, 2018. С. 75—88.

8. Рудь В.П. Інституційне забезпечення розвитку органічного овочівництва. Інтелект ХХ.І № 6. 2016. С. 124—134.

9. Крикунова В.М., Аверчева Н.О. Пріоритети та особливості формування пропозиції на ринку продукції овочівництва в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 29. 2020. С. 84—93.

10. Бойко Л.О. Сучасні тенденції розвитку овочевої галузі в умовах євроінтеграції України. Агросвіт. 2020. № 6. С. 69—76. doi: 10.32702/2306-6792.2020.6.69

11. Бойко Л.О. Пріоритети розвитку підприємництва зі створенням інноваційних продуктів. Агросвіт. 2020. № 15. С. 41—47. doi: 10.32702/2306-6792.2020.15.41

12. Морозов Р.В., Бойко Л.О. Економічна роль біржової торгівлі та сучасні тенденції її розвитку. Агросвіт. 2018. № 9. С. 3—8.

13. Бойко В. & Бойко Л. (2021). Прогнозування та шляхи ефективного розвитку галузі овочівництва у південному регіоні. Фінансовий простір, (4(40)), 53-61. [https://doi.org/10.18371/fr.4\(40\).2020.221681](https://doi.org/10.18371/fr.4(40).2020.221681)

14. Бойко В.О., Бойко Л.О. Сучасні підходи до визначення поняття "конкурентоспроможність аграрних підприємств". Фінансовий простір. 2019. № 3 (35). С. 23—31. DOI:[https://doi.org/10.18371/fr.3\(35\).2019.190153](https://doi.org/10.18371/fr.3(35).2019.190153)

15. Бойко В.О. Діагностика бізнес-середовища та стратегії підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04. Миколаїв, 2014. 22 с.

16. Boiko V., Kwilinski A., Misiuk M. & Boiko L. (2019). Competitive advantages of wholesale markets of agricultural products as a type of entrepreneurial activity: the experience of Ukraine and Poland. *Economic Annals-XXI*. 175 (1—2). P. 68—72. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V175-12>

17. Tanklevska N., Petrenko V., Karнаushenko A., Melnykova K. World corn market: analysis, trends and prospects of its deep processing.

Agricultural and Resource Economics. 2020. Vol. 6. No. 3. Pp. 96—111. URL: <https://are-journal.com/index.php/are/article/view/339/253>

18. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

19. АПК в Україні: аналіз впливу кризи та карантину. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/apk-v-ukraine-analiz-vliyaniya-krizisa-i-karantina>

20. АНАЛІЗ РИНКУ ОВОЧІВ УКРАЇНИ 2017-1 ПІВР. 2020 РОКУ. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-ovoshej-ukrainy-2017-1-pol-2020-goda>

21. Біржовий вісник Київської агропромислової біржі "Київагропромбіржа". URL: <http://www.visnik.kiev.ua/ukr/zurnal/visnik.pdf>

22. Борщовий набір овочів сьогодні найдешевший за минулі 3 роки. URL: <https://www.agroone.info/agronews/borshhovij-nabir-ovochiv-sogodni-najdeshevshij-za-minuli-3-roki/>

23. Кілограм капусти за долар: що очікує українських споживачів. URL: <https://uagra.com.ua/uk/statti/19-kilohram-kapusty-za-dollar-shcho-ochikuie-ukrainskykh-spozhyvachiv/>

24. Україну назвали одним із провідних виробників овочів і фруктів у Європі. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2872649-ukrainu-nazvali-odnim-iz-providnih-virobnikiv-ovociv-i-fruktiv-u-evropi.html>

25. Імпорт до України овочів борщового набору зріс майже у 7 разів. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/1327137-import-do-ukrajini-ovochiv-borschovogo-naboru-zris-mayje-u-7-raziv.html>

References:

1. Lohosha, R.V. (2016), "Transformations of the vegetable market in Ukraine", *Economics. Finance, Management: topical issues of science and practice*, vol. 3/8, pp. 55—67.

2. Andrusiak, V. and Andrusiak, N. (2014), "The main problems of the effective functioning of vegetable farming in the aspect of economic security", *The collection of scientific papers of ChSTU. Series: Economic sciences*, vol. (38) 1, pp. 97—102.

3. Tokareva, V. and Silokha, D. (2021), "Factor analysis of government management of the market of environmentally friendly products in Ukraine", *Scientific Collection "InterConf"*, (41): with the Proceedings of the 7th International Scientific and Practical Conference "Scientific Horizon in The Context of Social Crises", Tokyo, Japan, February 6-8, pp. 158—157, available at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8614> (Accessed 16 March 2021).

4. Yatsyshina, L. (2019), "Market research on fruits and vegetables in Ukraine", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 105-109. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.2.105
5. Bezuhla, L. S. (2020), "Marketing analysis of the vegetable market in the context of manufacturing biologically valuable food products", *Economic space*, (154), pp. 31—35, available at: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-5>
6. Galat, L. (2019), "Peculiarities of market of fresh vegetables in Ukraine", *Agrosvit*, vol. 11, pp. 35—44. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.11.35
7. Mohylna, O. M. Rud, V. P. Khareba, O. V. Horova, T. K. Kuts, O. V. Terokhina, L. A. and Sydora, V. V. (2018), "Major trends in scientific support for production of limited species of vegetable plants in Ukraine", *Vegetable farming and melon production*, vol. 64, pp. 75—88.
8. Rud, V.P. (2016), "Institutional support for the development of organic vegetable farming", *Intelligence XX.I*, vol. 6, pp. 124—134.
9. Krykunova, V.M. and Avercheva, N.O. (2020), "Priorities and specifics of the supply formation at the market of vegetable products in Ukraine", *Scientific bulletin of Uzhorod National University. Series: International economic relations and the global econo*, vol. 29, pp. 84—93.
10. Boiko, L. (2020), "Modern tendencies in the development of vegetable industry under conditions of Ukraine's euro-integration", *Agrosvit*, vol. 6, pp. 69—76. DOI:10.32702/2306-6792.2020.6.69
11. Boiko, L. (2020), "Priorities of entrepreneurial development with the creation of innovative products", *Agrosvit*, vol. 15, pp. 41—47. DOI:10.32702/2306-6792.2020.15.41
12. Morozov, R. and Boiko, L. (2018), "The economic role of exchange trade and modern tendencies of its development", *Agrosvit*, vol. 9, pp. 3—8.
13. Boiko, V. and Boiko, L. (2021), "Forecasting and ways of efficient development of the vegetable production industry in the southern region", *Financial space*, vol. 4 (40), pp. 53—61. [https://doi.org/10.18371/fp.4\(40\).2020.221681](https://doi.org/10.18371/fp.4(40).2020.221681)
14. Boiko, V. and Boiko, L. (2019), "Modern approaches to defining the concept "competitiveness of agrarian enterprises", *Financial space*, vol. 3 (35), pp. 23—31. [https://doi.org/10.18371/fp.3\(35\).2019.190153](https://doi.org/10.18371/fp.3(35).2019.190153)
15. Boiko, V.O. (2014), "Diagnostics of a business-environment and strategies of increasing competitiveness of agrarian enterprises: an author's summary of the dissertation for the scientific degree of a candidate of economic sciences", Ph.D. Mykolaiv, 22, Ukraine.
16. Boiko, V. Kwilinski, A. Misiuk, M. and Boiko, L. (2019), "Competitive advantages of wholesale markets of agricultural products as a type of entrepreneurial activity: the experience of Ukraine and Poland", *Economic Annals-XXI*, vol. 175 (1—2), pp. 68—72. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V175-12>
17. Tanklevska, N. Petrenko, V. Karnaushenko, A. and Melnykova, K. (2020), "World corn market: analysis, trends and prospects of its deep processing". *Agricultural and Resource Economics*, vol. 6, no. 3, pp. 96—111, available at: <http://arejournal.com> (Accessed 16 March 2021).
18. State statistics service (2021), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 16 March 2021).
19. Pro-Consulting (2020), "AIC in Ukraine: analysis of the impact of crisis and quarantine", available at: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/apk-v-ukraine-analiz-vliyaniya-krizisa-i-karantina> (Accessed 18 March 2021).
20. Pro-Consulting (2020), "Analysis of the vegetable market in Ukraine 2017— the 1st half-year 2020", available at: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-ovoshej-ukrainy-2017-1-pol-2020-goda> (Accessed 18 March 2021).
21. The exchange bulletin of Kyiv agro-industrial stock exchange "Kyivahroprombirzha" (2021), available at: <http://www.visnik.kiev.ua/ukr/zurnal/visnik.pdf> (Accessed 18 March 2021).
22. AgroONE (2020), "Borshch set of vegetables has been the cheapest in comparison for the past 3 years", available at: <https://www.agro-one.info/agronews/borshhovij-nabir-ovochiv-sogodni-najdeshevshij-za-minuli-3-roki/> (Accessed 20 March 2021).
23. Ukrainian Agrarian Association (2019), "Kilogram of cabbage costs a dollar: what Ukrainian consumers should expect", available at: <https://uagra.com.ua/uk/statti/19-kilohram-kapusty-za-dolar-shcho-ochikuie-ukrainskykhspozhyvachiv1> (Accessed 20 March 2021).
24. Ukrinform (2020), "Ukraine has been called one of the most leading vegetable and fruit producers in Europe", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2872649-ukrainu-nazvali-odnim-iz-providnih-virobnikiv-ovociv-i-fruktiv-u-evropi.html> (Accessed 20 March 2021).
25. UNIAN (2021), "Import of the vegetables of borshch set to Ukraine has increased almost 7 times", available at: <https://www.unian.ua/economics/agro/1327137-import-do-ukrajini-ovochiv-borschovogo-naboru-zris-mayje-u-7-raziv.html> (Accessed 20 March 2021).

Стаття надійшла до редакції 26.03.2021 р.